

Udeblivelsesdomme efter retsplejelovens § 847, stk. 3, nr. 4,**1. Indledning**

Ved lov nr. 256 af 8. maj 2002 blev retsplejelovens § 847, stk. 3, nr. 4, ændret, således at en domsforhandling kan fremmes til dom i tiltaltes fravær, hvis retten ikke finder tiltaltes tilstedeværelse nødvendig, når tiltalte ikke idømmes højere straf end ubetinget fængsel i 3 måneder. Tidligere var det en betingelse, at der alene var spørgsmål om ubetinget frihedsstraf i 30 dage eller derunder. Formålet med ændringen er en øget anvendelse af udeblivelsesdomme i straffesager og dermed en ressourcibesparelse for anklagemyndigheden og domstolene.

Samtidig blev det ved en ny bestemmelse i § 987, stk. 2, fastsat, at den tiltalte har krav på genoptagelse af sagen til ny domsforhandling, hvis sagen er fremmet i tiltaltes fravær efter § 847, stk. 3, nr. 4.

Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår, at Justitsministeriet vil følge udviklingen vedrørende udeblivelsesdomme og genoptagelsessager. Med henblik herpå har Justitsministeriet anmodet Rigsadvokaten om at udarbejde en rapport om udviklingen på området, således at rapporten kan foreligge, når de nye regler har været i kraft i 2 år.

De nye bestemmelser er nærmere beskrevet nedenfor under afsnit 2. I afsnit 3 beskrives den indberetningsordning, der har været sat i værk for at følge området. Afsnit 4 indeholder en beskrivelse af de indberettede sager og anvendelsen af den nye bestemmelse i praksis og afsnit 5 politimestrenes udtalelser om ordningen. I afsnit 6 findes rigsadvokaturens vurdering.

2. Ændringerne ved lov nr. 256 af 8. maj 2002**2.1. Betingelserne for at afsige udeblivelsesdom efter retsplejelovens § 847, stk. 3, nr. 4**

Den nye bestemmelse i retsplejelovens § 847, stk. 3, nr. 4, er affattet således:

”Stk. 3. En domsforhandling kan fremmes til dom i tiltaltes fravær, hvis retten ikke finder tiltaltes tilstedeværelse nødvendig,

....

4) når tiltalte ikke idømmes højere straf end ubetinget fængsel i 3 måneder eller andre retsfølger end konfiskation, førerretsfrakendelse eller erstatning, eller ...”

Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår det, at ordningen alene gælder sager, i hvilke der er rejst tiltale. Derimod omfatter forslaget ikke de sager, der i dag behandles som tilståelsessager (§ 922-sager), og hvor den sigtede udebliver fra retsmødet. Der skal derfor ske bevisførelse, også selv om tiltalte udebliver.

Bestemmelsen kan finde anvendelse, når tiltalte ikke idømmes højere straf end ubetinget fængsel i 3 måneder eller andre retsfølger end konfiskation, førerretsfrakendelse eller erstatning. Det bemærkes i den forbindelse, at bestemmelsen også gælder ved idømmelse af betinget fængsel indtil 3 måneder eller derunder og tillige, hvis der til en sådan betinget dom knyttes andre vilkår end at den dømte ikke begår strafbart forhold i prøvetiden.

Som nævnt skal der ske en fuldstændig bevisførelse, selv om tiltalte udebliver. Det udvidede anvendelsesområde for § 847, stk. 3, nr. 4, fra 30 dages fængsel til 3 måneders fængsel indebærer en udvidelse af de typer af straffesager, som kan domsforhandles i tiltaltes fravær. Det medfører ifølge bemærkningerne til lovforslaget, at tiltaltes forklaring i videre omfang end tidligere må antages at kunne have en vis betydning for rettens afgørelse af sagen, uden dog at være så væsentlig, at retten af den grund bør udsætte sagen med henblik på, at tiltalte kan komme til stede.

På den baggrund er der samtidig i retsplejelovens § 877, stk. 2, indsat en ny bestemmelse (nr. 6), der giver forsvareren adgang til at dokumentere tiltaltes forklaring til politirapport. Denne bestemmelse medvirker også til, at sager, der ellers måtte udsættes på tiltaltes forklaring, i videre omfang end hidtil vil kunne fremmes til dom efter retsplejelovens § 847, stk. 3, nr. 4. Formålet med bestemmelsen er ifølge bemærkningerne:

”... at sikre, at alle oplysninger, som kan bevirke et for tiltalte gunstigere resultat, kan indgå i sagen, selv om tiltalte ikke er til stede og kan afgive forklaring. Den foreslåede bestemmelse i § 877, stk. 2, nr. 6, giver forsvareren mulighed for at inddrage oplysninger til gunst for tiltalte i situationer, hvor sådanne oplysninger fremgår af tiltaltes forklaring til politiet, uden i øvrigt at være af så afgørende betydning for skyldsspørgsmålet eller strafudmålingen, at retten af den grund bør udsætte sagen på, at tiltalte kan komme til stede.”

Anklagemyndighedens anmodning om dokumentation af tiltaltes forklaring til politirapport skal fortsat bedømmes på grundlag af bestemmelsen i retsplejelovens § 877, stk. 3, hvorefter retten undtagelsesvis kan give tilladelse hertil.

Det fremgår i den forbindelse videre af bemærkningerne:

”Hvis anklagemyndigheden eller forsvareren finder, at det er af afgørende betydning for vurderingen af skyldsspørgsmålet eller strafudmålingen, at tiltalte er til stede, og får mulighed for at afgive mundtlig forklaring overfor retten, må det fremføres overfor retten, der herefter må afgøre, om det er forsvarligt at gennemføre sagen uden tiltaltes tilstedeværelse

Forsvarerens adgang til dokumentation af tiltaltes forklaring til politirapport forudsættes i øvrigt administreret sådan, at der ikke ved dokumentation af udvalgte dele af den tiltaltes forklaring til politiet gives et fordrejet eller tendentiøst billede af, hvad der rent faktisk er forklaret. Såfremt forsvareren alene ønsker nogle af den tiltaltes forklaringer til politiet dokumenteret, må anklagemyndigheden protestere, såfremt man finder, at en isoleret dokumentation heraf vil give et forkert indtryk af den tiltaltes samlede forklaring. Det vil herefter være op til retten at afgøre, om der skal ske dokumentation af den tiltaltes samlede forklaringer eller om sagen eventuelt bør udsættes med henblik på, at den tiltalte selv kommer til stede og kan afgive mundtlig forklaring for retten.”

Efter retsplejelovens § 847, stk. 3, kan en domsforhandling kun fremmes til dom i tiltaltes fravær, hvis retten ikke finder tiltaltes tilstedeværelse nødvendig. Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår det herom:

”Som anført er der grund til at være opmærksom på, at straffesager, hvor den tiltalte idømmes mere end 30 dages fængsel og indtil 3 måneders fængsel ofte ikke vil være mindre, ukomplicerede og mere takstmæssige lovovertrædelser.

Som eksempel herpå kan nævnes sager om vold, hvor retten f.eks. skal tage stilling til, om et konkret voldsforhold er omfattet af straffelovens § 244 eller § 245, om der skal idømmes en betinget eller ubetinget straf, eller om der skal ske strafnedsættelse m.m.

Det forudsættes imidlertid, at også sådanne sager som udgangspunkt skal kunne gennemføres efter de foreslåede regler i tilfælde, hvor hensynet til at opnå den tiltaltes forklaring – i lyset af den øvrige bevisførelse – findes at burde vige for hensynet til sagens fremme.

Justitsministeriet forudsætter derfor, at domstolene efter vedtagelsen af forslaget vil tillade, at en domsforhandling fremmes til dom i tiltaltes fravær i medfør af § 847, stk. 3, nr. 4, i videre omfang end forudsat i forarbejderne til lov nr. 369 af 18. maj 1994. Dette er efter Justitsministeriets opfattelse en nødvendig forudsætning for, at muligheden for at idømme op til 3 måneders ubetinget fængsel også i praksis vil medføre en mere effektiv udnyttelse af bl.a. domstolenes ressourcer.”

Med hensyn til forkyndelse for tiltalte af tilsigelsen til retsmødet er der i retsplejelovens § 847, stk. 4, fastsat følgende bestemmelse:

”Stk. 4. Medmindre tiltalte har samtykket heri, kan domsforhandlingen alene fremmes i medfør af stk. 3, nr. 4, såfremt tiltalte har været lovligt tilsagt og det fremgår af tilsigelsen, at udeblivelse uden oplyst lovligt forfald kan bevirke, at tiltalte dømmes i overensstemmelse med den rejste tiltale.”

Det er således en forudsætning for, at en sag kan gennemføres til dom uden tiltaltes tilstedeværelse, at tilsigelsen er lovlig forkyndt, men det tidligere gældende krav om

personlig forkyndelse er ophævet. Det er endvidere en forudsætning, at det af tilsigelsen fremgår, at udeblivelse uden oplyst lovligt forfald kan bevirke, at tiltalte dømmes i overensstemmelse med den rejste tiltale.

Det fremgår i øvrigt af den ny affattelse af § 219 a, stk. 5, at en dom i en sag, der er fremmet efter § 847, stk. 3, nr. 4, fremover altid skal forkyndes for den tiltalte personlig, hvis indkaldelsen ikke har været forkyndt for denne personlig, jfr. § 847, stk. 4.

2.2. Retsplejelovens § 987, stk. 2, om adgangen til genoptagelse af udeblivelsesdomme

Som en konsekvens af den udvidede adgang til at afsige udeblivelsesdomme er det i retsplejelovens § 987, stk. 2, fastsat, at den tiltalte har krav på genoptagelse af sagen til ny domsforhandling, hvis han ikke har været tilstede under domsforhandlingen.

Begæringen om genoptagelse skal fremsættes over for den ret, der har afsagt dom i sagen, inden 4 uger fra dommens forkyndelse.

Retten kan dog undtagelsesvis genoptage sagen, hvis begæringen indgives senere, men inden 1 år efter dommens forkyndelse. Ifølge bemærkningerne til § 987, stk. 2, er der tale om en fakultativ mulighed for genoptagelse, der er betinget af, at der foreligger helt særlige omstændigheder. Ved vurderingen af, om der foreligger helt særlige omstændigheder, vil praksis vedrørende bl.a. retsplejelovens § 367, stk. 1, 2. pkt., hvorefter retten undtagelsesvis kan tillade genoptagelse af en dom (i en civil sag) indtil 1 år efter afsigelsen, være af betydning.

Ved genoptagelse af sagen skal der ske en ny bevisbedømmelse, men i henhold til den nye bestemmelse i retsplejelovens § 988 kan tilførsler til retsbogen om forklaringer afgivet af vidner og syns- og skøns mænd under den forudgående behandling foruden de i § 877 nævnte tilfælde anvendes som bevismiddel, hvis ingen af parterne inden domsforhandlingen har anmodet om fornyet afhøring.

I bemærkningerne til lovforslaget er der herom anført:

”Det forudsættes, at den foreslåede bestemmelse – på samme måde som retsplejelovens § 965 c, stk. 4 – vil blive administreret således, at centrale vidner vil skulle føres under den genoptagne straffesag, idet retten ellers vil anse det for betænkeligt at domfælde den tiltalte.”

Hvis tiltalte – trods lovlig forkyndelse – ej heller møder under domsforhandlingen i den genoptagne sag, står den oprindelige udeblivelsesdom ved magt.

2.3. Retsplejelovens § 962, stk. 2, om adgangen til anke

Efter retsplejelovens § 962, stk. 2, er det bl.a. en betingelse for anke af en byretsdom, at den tiltalte har givet møde i sagen. Ved lovændringen er der tilføjet et nyt 3. punktum i bestemmelsen, hvorefter tiltalte kan anke udeblivelsesdomme afsagt efter § 847, stk. 3, nr. 4, hvis anken ikke omfatter bedømmelsen af beviserne for tiltaltes skyld, og betingelserne i 2. pkt. i øvrigt er opfyldt. Anke forudsætter således også, at der er idømt mere end 20 dagbøder eller en bøde på over 3.000 kr. eller konfiskation af genstande af tilsvarende værdi eller andre offentligretlige følger.

Bestemmelsen tager ifølge bemærkningerne sigte på de situationer, hvor den dømte ikke har indsigelser imod selve domfældelsen, men alene ønsker at anfægte strafudmålingen. Hvis tiltalte derimod ønsker en fornyet bedømmelse af beviserne for tiltaltes skyld, må den tiltalte kræve genoptagelse.

Derimod kan dommen i en sag, der er genoptaget efter § 987, ankes både til formildelse og til frifindelse efter de almindelige regler.

3. Indberetningsordningen fastsat ved Rigsadvokaten Informerer nr. 22/2002

Som nævnt i afsnit 1 anmodede Justitsministeriet Rigsadvokaten om at udarbejde en rapport om udviklingen på området, således at rapporten kan foreligge, når de nye regler har været i kraft i 2 år.

På denne baggrund blev der ved Rigsadvokaten Informerer nr. 22/2002 af 18. december 2002 iværksat en midlertidig ordning, hvorefter politimestrene skulle indberette alle sager i kalenderåret 2003, hvor anklagemyndigheden under domsforhandlingen havde begæret sagen fremmet som udeblivelsesdom, men hvor retten ikke havde tilladt domsforhandlingen fremmet uden tiltaltes tilstedeværelse, jf. § 847, stk. 3, hvor domsforhandlingen blev gennemført uden tiltaltes tilstedeværelse efter § 847, stk. 3, nr. 4, og hvor retten havde truffet bestemmelse om genoptagelse efter § 987, stk. 2, eller afvist en begæring om genoptagelse efter denne bestemmelse.

Samtidig blev politimestrene anmodet om en udtalelse om, hvilke erfaringer af mere generel karakter man har haft i kredsen i forbindelse med behandlingen af sagerne.

Indberetningerne skulle indsendes til Rigsadvokaten senest den 1. marts 2004.

4. De indberettede sager

4.1. Antallet af indberettede sager

Der er indberettet 95 afgørelser fra 35 politikredse. De øvrige 19 politikredse har meddelt, at de ikke har haft sager efter de nye bestemmelser. I 85 af sagerne er der afsagt udeblivelsesdom efter § 847, stk. 3, nr. 4. I de resterende 10 sager fandt retten ikke grundlag for at fremme domsforhandlingen efter § 847, stk. 3.

Sagerne fordeler sig således på de politikredse, der har anvendt bestemmelsen:

Politikreds	Indberettede sager	Udeblivelsesdomme
København	5	4
Frederiksberg	3	3
Gladsaxe	5	3
Hvidovre	5	5
Glostrup	3	2
Helsingør	6	6
Frederikssund	1	1
Kalundborg	1	0
Ringsted	4	4
Slagelse	2	2
Næstved	4	4
Vordingborg	1	1
Nykøbing F	2	2
Nakskov	2	2
Odense	5	5
Sønderborg	2	1
Graasten	1	1
Tønder	1	1
Haderslev	2	2
Ribe	1	1
Esbjerg	2	2
Varde	1	1
Fredericia	2	2
Horsens	1	1
Kolding	1	1
Herning	3	3
Holstebro	1	1
Århus	12	12
Odder	1	1

Silkeborg	1	1
Randers	1	0
Grenå	3	2
Løgstør	1	1
Aalborg	5	4
Frederikshavn	4	3
I alt	95	85

4.2. Sagerne, der blev fremmet ved udeblivelsesdom

4.2.1. Kriminalitetens art i de sager, der blev fremmet ved udeblivelsesdom

21 (24 pct.) af de 85 sager, der blev fremmet til dom trods tiltaltes udeblivelse, vedrørte overtrædelser af færdselsloven, herunder spiritus- og promillekørsel, 21 sager (24 pct.) vedrørte vold og overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1, om vold og trusler mod tjenestemand, 20 sager (23 pct.) vedrørte berigelseskriminalitet, mens 23 sager (27 pct.) vedrørte anden kriminalitet, herunder overtrædelse af straffelovens § 266 om trusler (7 pct.) og lov om euforiserende stoffer (6 pct.).

4.2.2. Straffene i de sager, der blev fremmet ved udeblivelsesdom

Af de 85 sager, der blev behandlet efter § 847, stk. 3, nr. 4, blev 15 sager (18 pct.) afgjort med bødestraf, 25 sager (29 pct.) blev afgjort med en betinget dom og 45 sager (53 pct.) blev afgjort med en ubetinget dom.

Af de i alt 70 domme med fængselsstraf blev 41 (58 pct.) afgjort med domme på 30 dages fængsel eller derunder, der var den tidligere gældende grænse for anvendelse af § 847, stk. 3, nr. 4, om udeblivelsesdomme, og 29 (42 pct.) med straffe på over 30 dages fængsel.

De 29 sager, der blev afgjort med straffe på mere end 30 dages fængsel, og som er sager, der ikke efter den tidligere gældende regel i § 847, stk. 3, nr. 4, kunne afgøres med udeblivelsesdom, fordeler sig således med hensyn til straffens længde:

Straffen	Antal sager	Kriminalitetstype
40 dages fængsel	7	§ 119 (vold eller trusler mod tjenestemand), § 123 (trusler mod vidner eller forventede vidner), § 266 (trusler), § 276 (tyveri)
50 dages fængsel	2	§ 276

60 dages fængsel	9	§ 158 (falsk forklaring) § 119, § 244 (vold), § 245 (grov vold), § 266, § 276, lov om euf.
80 dages fængsel	1	§ 119
3 måneders fængsel	9	§ 244, § 245, § 266, § 276, § 278 (underslæb), § 279 (bedrageri), lov om euf.
9 måneders fængsel*	1 (fællesstraf)	§ 276, jf. § 21 (forsøg på tyveri)

*Domfældte var tidligere straffet med en fællesstraf på 8 måneders fængsel betinget. Da den nye kriminalitet var begået i prøvetiden, idømtes en fællesstraf på fængsel i 9 måneder, der ligeledes blev gjort betinget. Straffen for forholdet pådømt i medfør af § 847, stk. 3, nr. 4, ligger således indenfor grænsen på 3 måneders fængsel.

I disse 29 sager, hvor straffen således blev højere, end det var muligt efter den tidligere gældende bestemmelse i § 847, stk. 3, nr. 4, var kriminaliteten følgende:

- otte sager vedrørte tyveri eller forsøg herpå efter straffelovens § 276
- seks sager vedrørte vold eller grov vold efter straffelovens § 244 eller § 245
- fem sager vedrørte overtrædelse af straffelovens § 119, vold og trusler mod tjenestemand,
- tre sager vedrørte overtrædelse af § 266, trusler

De resterende syv sager vedrørte forskellige kriminalitetstyper, herunder underslæb efter straffelovens § 278, bedrageri efter straffelovens § 279, vidnetrusler efter straffelovens § 123, falsk forklaring efter straffelovens § 158 samt overtrædelse af lov om euforiserende stoffer.

4.2.3. Dokumentation af tiltaltes forklaring til politirapport

Som nævnt i afsnit 2.1. blev der ved lovændringen i § 877, stk. 2, nr. 6, indsat en ny bestemmelse, der giver forsvareren adgang til under domsforhandlingen at dokumentere (dvs. oplæse) tiltaltes forklaring til politirapport. Bestemmelsen er tænkt anvendt i de tilfælde, hvor tiltaltes forklaring antages at kunne have betydning for rettens afgørelse af sagen, uden dog at være så væsentlig, at retten af den grund bør udsætte sagen med henblik på at tiltalte kommer tilstede.

Anklagemyndighedens anmodning om dokumentation af tiltaltes forklaring til politirapport skal fortsat bedømmes på grundlag af bestemmelsen i retsplejelovens § 877, stk. 3, hvorefter retten undtagelsesvis kan give tilladelse til dokumentation.

I 30 sager (35 pct.) blev tiltaltes forklaring til politirapport dokumenteret (dvs. læst op) under domsforhandlingen.

Det kan ikke med sikkerhed i alle sager ses, om dokumentationen er sket på forsvarerens anmodning efter den nye bestemmelse i retsplejelovens § 877, stk. 2, eller om anmodningen om dokumentation er fremsat af anklageren, jf. retsplejelovens § 877, stk. 3.

4.2.4. Genoptagelse af udeblivelsesdommene

Som nævnt i afsnit 2.2. blev det som en konsekvens af den udvidede adgang til at afsige udeblivelsesdomme i § 987, stk. 2, fastsat, at den tiltalte har krav på genoptagelse af sagen til ny domsforhandling, hvis han ikke har været tilstede under domsforhandlingen.

Begæringen om genoptagelse skal fremsættes overfor den ret, der har afsagt dom i sagen, inden 4 uger fra dommens forkyndelse. Retten kan dog undtagelsesvis genoptage sagen, hvis begæringen indgives senere, men inden 1 år efter dommens forkyndelse.

Af de 85 udeblivelsesdomme er fire senere blevet genoptaget i medfør af § 987, stk. 2. I disse sager fik tiltalte ved den nye domsforhandling i to tilfælde samme straf som i udeblivelsesdommen, mens der i et tilfælde skete frifindelse, og tiltalte i en sag på ny udeblev, hvorefter udeblivelsesdommen stod ved magt.

4.2.5. Anke af udeblivelsesdommene

Som det fremgår af afsnit 2.3., kan udeblivelsesdomme afsagt efter § 847, stk. 3, nr. 4, ankes af tiltalte, hvis anken ikke omfatter bedømmelsen af beviserne for tiltaltes skyld, og der i sagen er idømt mere end 20 dagbøder eller en bøde på over 3.000 kr. eller konfiskation af genstande af tilsvarende værdi eller andre offentligretlige følger.

Af de 85 udeblivelsesdomme er fem blevet anket i medfør af § 962, stk. 2. I disse ankesager blev straffen skærpet i et tilfælde og formildet i et tilfælde. En anke er frafaldet, og de resterende to sager var ikke afgjort på tidspunktet for indberetningen.

4.3. Sagerne, der ikke blev fremmet ved udeblivelsesdom

Af de 10 sager, der ikke blev fremmet ved en udeblivelsesdom, vedrørte fem sager vold eller overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1 (trusler eller vold mod tjenestemand). De øvrige fem sager vedrørte forskelligartet kriminalitet, herunder overtræ-

delse af straffelovens § 123 (vidnetrusler), § 276 (tyveri) og § 265 (overtrædelse af tilhold).

I de nævnte 10 sager var begrundelsen for ikke at fremme sagen efter § 847, stk. 3, nr. 4, følgende:

	Kriminalitetens art	Rettenns begrundelse	Andre bemærkninger
1	§ 119, stk. 1 (vold eller trusler mod tjenestemand)	Retten fandt, at tiltalte burde være til stede	Der blev afsagt anholdelsesbeslutning
2	§ 277 (ulovlig omgang med hittegods)	Retten fandt, at tiltalte burde være til stede	Tiltalte havde tidligere afgivet indenretlig forklaring. Det kunne ikke udelukkes, at der var lovligt forfald Tiltalte blev frifundet
3	§ 164, stk. 1 (urigtige oplysninger til offentlig myndighed)	Retten fandt, at tiltalte burde være til stede	Tiltalte blev senere frifundet
4	§ 245 (grov vold) og våbenloven	Retten fandt, at tiltalte burde være til stede	Der blev afsagt anholdelsesbeslutning. Tiltalte blev senere delvist frifundet
5	§ 276 (tyveri)	Retten fandt, at tiltalte burde være til stede	Tiltalte blev senere frifundet
6	§ 265 (overtrædelse af tilhold)	Retten afsagde kendelse om, at tiltalte havde lovligt forfald	Tiltalte havde umiddelbart inden retsmødet meldt sig syg, men var ikke blevet anmodet om at fremsende en lægeerklæring Sagen havde været berammet 4 gange tidligere
7	§ 244 (vold)	Retten ville ikke fremme sagen, idet tiltaltes bopælsforhold var usikre	Indkaldelsen var forkyndt for tiltaltes far på tiltaltes officielle bopælsadresse. Der blev afsagt anholdelsesbeslutning*
8	§ 244 (vold)	Retten afsagde kendelse om, at det ikke på det foreliggende grundlag kunne afvises at tiltalte havde lovligt forfald	Kæret til landsretten, der ikke fandt tilstrækkeligt grundlag for nu at bestemme, at sagen skulle fremmes som udeblivelsesdom
9	§ 123 (vidnetrusler)	Retten tilkendegav, at der ikke kan afsiges udeblivelsesdom, når der tidligere er afsagt anholdelsesbeslutning**	
10	§ 119, stk. 1	Retten fandt, at tiltaltes tilstedeværelse ikke var fuldt ud nødvendig, men retten ønskede at få mulighed for at danne sig et indtryk af tiltalte	Anklagemyndighedens påstand var en behandlingsdom*** Tiltalte ønskede ikke at møde i retten Kæret til landsretten, der ikke ville tilsidesætte byrettens skøn

*En anholdelsesbeslutning forudsætter en lovligt forkyndt tilsigelse.

**Ved udstedelse af en anholdelsesbeslutning orienteres tiltalte ikke om tidspunktet for næste retsmøde.

***Efter sin ordlyd omfatter § 847, stk. 3, nr. 4, ikke behandlingsdomme.

Som det fremgår af oversigten, skete der i de sager, som ikke blev fremmet i medfør af § 847, stk. 3, nr. 4, efterfølgende frifindelse i tre sager og delvis frifindelse i en sag. I de øvrige seks sager blev tiltalte domfældt.

5. Politimestrenes udtalelser

Som nævnt under afsnit 3 er politimestrene anmodet om en udtalelse om deres erfaringer af mere generel karakter i forbindelse med den nye bestemmelse i retsplejelovens § 847, stk. 3, nr. 4.

19 politikredse har oplyst, at de ikke har haft sager efter den nye bestemmelse. Politimestrene i tre af disse kredse har oplyst, at der ikke i kredsen har været behov for at anvende reglerne, idet der er en meget høj mødefrekvens hos de tiltalte.

26 af de 35 politikredse, der har anvendt adgangen til at fremme en sag til dom trods tiltaltes udeblivelse fra domsforhandlingen, har enten ikke haft bemærkninger af mere generel karakter eller har oplyst, at grundlaget er for spinkelt til en vurdering.

I udtalelser fra de øvrige politimestre fremgår det bl.a., at erfaringerne med bestemmelsen generelt har været positive, at anvendelsen af bestemmelsen i de få sager, hvor det er sket, har været uden problemer, og at domstolene er åbne over for at anvende adgangen til at afsige udeblivelsesdom. Enkelte andre politimestre har dog oplyst, at domstolene i deres kreds er tilbageholdende med at anvende adgangen til at afsige dom efter retsplejelovens § 847, stk. 3, nr. 4.

6. Rigsadvokatens vurdering

Det foreliggende materiale, der vedrører sagerne i et kalenderår, er spinkelt, og det kan ikke udelukkes, at rigsadvokaturen ikke har fået indberettet alle sager, hvor bestemmelsen i retsplejelovens § 847, stk. 3, nr. 4, er anvendt eller forsøgt anvendt. Det er derfor vanskeligt at drage mere endelige konklusioner vedrørende virkningen af den nye regel om udeblivelsesdomme. Vurderingen nedenfor må derfor læses med dette forbehold.

Som det fremgår af afsnit 4.1., er den nye bestemmelse i § 847, stk. 3, nr. 4, anvendt i 35 af de i alt 54 politikredse.

Som det fremgår af skemaet i afsnit 4.1., er der afsagt flest udeblivelsesdomme i Århus politikreds (12 domme) og Helsingør politikreds (6 domme) samt i Hvidovre og Odense (5 domme), mens antallet af udeblivelsesdomme i de øvrige politikredse ligger herunder.

I 19 politikredse er bestemmelsen efter det oplyste ikke anvendt.

Forklaringen på, at ikke alle kredse har behandlet sager, der er søgt afgjort med udeblivelsesdomme, er efter udtalelserne fra politimestrene bl.a., at der i nogle kredse er så høj en mødefrekvens for de tiltalte, at der ikke er behov for at anvende reglen. I andre kredse er der efter politimestrenes vurdering en vis tilbageholdenhed hos domstolene med hensyn til at anvende reglen, jf. nærmere afsnit 5 ovenfor.

Der er som nævnt indberettet i alt 85 sager, der er afgjort med en udeblivelsesdom efter bestemmelsen i retsplejelovens § 847, stk. 3, nr. 4. Dette er et forholdsvist begrænset antal sager, og man kunne have forventet, at den nye bestemmelse var anvendt i videre omfang.

Det fremgår dog også, at domstolene i de fleste tilfælde, hvor anklagemyndigheden anmoder om, at sagen afgøres trods tiltaltes udeblivelse, følger denne anmodning, idet retten kun i 10 af de 95 indberettede sager ikke har fremmet sagen i medfør af retsplejelovens § 847, stk. 3, nr. 4.

Endvidere er i hvert fald 29 af de 85 sager, der blev afgjort med udeblivelsesdom, sager, der ikke efter den tidligere gældende regel kunne være fremmet ved tiltaltes udeblivelse, jf. nærmere afsnit 4.2.2. ovenfor. I disse 29 sager er straffen således højere end fængsel i 30 dage, der før var grænsen for at afgøre sagen ved en udeblivelsesdom.

Det udvidede adgang til at afsige udeblivelsesdom har derfor bevirket en vis ressourcebesparelse, selv om den må anses for at være beskeden. Det kan endvidere ikke udelukkes, at selve den omstændighed, at der er mulighed for at afgøre flere sager med en udeblivelsesdom, har haft en gunstig indflydelse på tiltaltes motivation til at møde til domsforhandlingen.

Kriminaliteten i de 29 sager, hvor frihedsstraffen er højere end den tidligere grænse på 30 dage, varierer i øvrigt meget, idet sagerne vedrører både berigelse, vold og trusler samt narkotikakriminalitet og falsk forklaring. Forudsætningen i forarbejderne til lovændringen om, at den nye regel kan anvendes også i sager, der ikke er mindre og ukomplicerede og vedrører takstmæssige lovovertrædelser, synes således også at være fulgt i praksis.

Der er kun i fire af de 85 sager, der blev afgjort med en udeblivelsesdom, efterfølgende fremsat begæring om genoptagelse efter retsplejelovens § 987, stk. 2. Bestemmelsen om, at tiltalte inden fire uger efter dommen kan forlange sagen genoptaget, har således ikke medført, at det er blevet almindeligt forekommende, at tiltalte anmo-

der om genoptagelse. Der er derfor ikke grundlag for at antage, at der ”spekuleres” i at udeblive for at forsinke straffesagens behandling.

Også antallet af anker af udeblivelsesdomme er meget begrænset, idet kun fem af de 85 domme blev anket til landsretten, og i en af disse sager blev anken senere frafaldet.

Endelig foreligger der ikke oplysninger om, at den nye bestemmelse i retsplejelovens § 877, stk. 2, nr. 6, om forsvarerens adgang til at dokumentere tiltaltes forklaring til politirapport har givet anledning til problemer, selv om dokumentation er sket i ca. 1/3 del af sagerne, der blev afgjort med en udeblivelsesdom.

Sammenfattende er det på den baggrund min opfattelse, at adgangen til at afsige udeblivelsesdom efter retsplejelovens § 847, stk. 3, nr. 4, er blevet anvendt i et mindre omfang, end man kunne forvente. Den nye regel har dog medført, at i hvert fald 29 sager, som ikke efter det tidligere regelsæt kunne afgøres med udeblivelsesdom, er fremmet til domsforhandling trods tiltaltes udeblivelse.

Samtidig er det min opfattelse, at den udvidede adgang til at afsige udeblivelsesdom ikke kan anses at have givet anledning til problemer.

Jeg vil på den baggrund – samtidig med, at jeg udsender denne redegørelse til politikredsene – opfordre politimestrene til fortsat at være meget opmærksomme på at anvende adgangen til at behandle sager efter bestemmelsen i retsplejelovens § 847, stk. 3, nr. 4, i de tilfælde, hvor sagen er egnet til det.